



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**R.P. Valerii Reginaldi Bvrgvndi Seqvani E Societ: Iesv,
Praxis Fori Poenitentialis**

Ad Directionem Confessarii, In Vsv Sacri sui muneris ...

Regnault, Valère

Mogvntiæ, 1617

Cap. 2. De diuisione peccati in peccatum commissionis, & in peccatum
omissionis,

[urn:nbn:de:hbz:466:1-78322](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-78322)

modo sumuntur peccata carnis cum distinguuntur à spiritua-
libus: quorum nomine significantur ea in quibus consensus
voluntatis terminatur in aliqua interiori delectatione ani-
mæ: cuius generis sunt superbia, ambitio, inanis gloria, ira,
invidia, inimo & avaritia quæ quàmvis habeat obiectum materia-
le, in delectatione cui voluntas consentit in illius perpetuatio-
ne, est spiritualis, & interior animæ. Communi autè loquedi
vñ peccatum carnis strictissime accipi solet pro sola luxuria.

De peccatis in Deum, in proximum, & in nos ipsos anno-
tandum est: quamvis omne peccatum nostrum sit contra Deum,
qui per illud offenditur; & contra nos ipsos, cum nocet nobis:
tamen ex ordine quem debemus in vita retinere, tum ad
Deum, tum ad proximum, tum etiam ad nos ipsos: aliud dicitur
esse in Deum: nempe illud, quod repugnat virtuti nos
ordinanti, seu bene afficiendi erga Deum: vt infidelitas, bla-
sphemia, desperatio, odium Dei, impietas, superstitio, im-
penitentia, quæ sunt peccata contra fidem, spem & charita-
tem ac virtutes Religionis, & penitentia, quæ Deum habe-
nt pro obiecto. Aliud verò in proximum, quod scilicet dire-
ctè pugnat contra virtutem, quæ ordinatur bene afficiendi ad
proximum: vt furtum, homicidium, immiserordia, quæ pu-
gnant cum iustitia & misericordia. Aliud denique in nos ip-
sos, vt fornicatio, crapula, & quocumque eiusdem generis,
repugnans temperantiæ per quam ad nos ipsos redimur bene
aff. &c. Ad quod peccati genus spectat illud, quod pecu-
liari ratione dicitur peccatum contra naturam: eo quod ad-
versetur non solum rationi inclinationi, quæ est hominibus
propria (qua ex parte contra naturam esse, commune, est ei
cum omni peccato) sed etiam inclinationi animalis, quam
homo habet cum bestiis communem: vt peccatum nefan-
dum, ex D. Thomæ 1. 2. quæst. 94. artic. 3. ad 2.

Peccata ex ignorantia dicuntur, quæ ab ignorantia vincibi-
li voluntarium diminuent procedunt. Dixi, ab ignorantia
vincibili (de qua antea lib. 11. ca. tertio) quia ignorantia invin-
cibilis excusat omnino à peccato. Dixi, voluntarium diminuen-
te: quia quando in actu morali, ignorantia nihil ad voluntarium,
vel inuoluntarium confert, vt ignorantia comitans, (de
qua in eodem lib. 11. cap. 2.) vel quando auget voluntarium, vt
ignorantia affectata de qua ibidem, peccatum non dicitur esse ex
ignorantia, quia non habet primam suæ malitiæ radicem in
ignorantia. Nō quidem cum hæc fuerit comitans: quia talis,
sicut nihil confert ad voluntarium, ita nec ad peccatum, vt in
eodem cap. 2. expostum est. Nec item cum fuerit affectata:
quia tunc primam radicem malitiæ habet in voluntate pec-
candi per quam ignorantia affectatur.

Peccata verò ex infirmitate dicuntur quæ oriuntur ex pas-
sione seu motione appetitus sensitivi, allicientis voluntatē
ad consentiendum (de qua in cap. quinto eius libri 11. de iure
ad deo libertatem illius in agendo minuētis. Quod addo, quia
si talis passio sit remissa, quæ nihil fere voluntatem commo-
ueat, nec quidquam perturbet rationem, non sufficit ad con-
stituendum peccatum ex infirmitate: quia nihil fere dimi-
nuit libertatem in voluntatis actu: ideoque malitia, non in ipsa
passione, sed in voluntatis depravatione primam suam
radicem habere censetur. Quæ ratio etiam confirmat passio-
nem, quæ propter consuetudinem vehementior est, non con-
stituere peccatum ex passione; quando consuetudo est volun-
taria: seu quando quis vult in consuetudine perseverare: quia
prima radix peccati, est potius voluntas prava, quam passio.
Si quem verò preniteat præteritis consuetudinibus, ipse que fa-
ciat quod in se est ad repugnandum illi: peccatum ex tali con-
suetudine ortum, iudicandum est ex passione esse.

Peccata denique ex malitia dicuntur, quæ cum non pro-
ueniant ex ignorantia vel ex passione, committuntur cum
plena voluntatis libertate. Namque homo ex malitia peccare
iudicatur iuxta D. Thomam 1. 2. quæst. 78. art. 1. quando neque
passione impulsus, neque ignorantia iuris aut facti obsecu-
tus, probè sciens tum in vniuersali, tum in particulari rem
malam esse, & nocere animæ: sponte tamen ac peruersè illam
eligit, ob rationem alicuius boni minoris, quam in ea cernit:
nempe boni vtilis vel delectabilis, quod anteponeat bono ho-
nesto, quod maius est. Cuius prauæ electionis causas D. ipse
Thomæ in sequent. art. 3. tradit esse; tum prauum habitum,
consuetudinemque; tum prauam aliquam corporis disposi-
tionem; tum etiam præsumptionem de misericordia Dei;

tum demum voluntatis libertatem.

Huius tripartitæ diuisionis peccatorum D. Greg. meminit
in expositione tertij Psalmi. penitentialis, ad versum. Et qui in-
quirebat, &c. J adferens in exemplum peccati ex ignorantia
illud D. Pauli dicentis in prior ad Timotheo, cap. 1. Qui prius
fuit blasphemus & persecutor, sed misericordiam consecutus
sum, quia ignorans faci. In exemplum secundi, peccatum D.
Petri, qui timore mortis negauit Christum Marci 14. In ex-
plum tertij, peccatum Iudæorum, qui consilium inierunt
quomodo Christum morti traderent, quem tot miracula fa-
cientem videbant.

Cæterum peccatum commissum ex infirmitate, dici solet
contra patrem esse, cui attribuitur potentia: & commissum ex
ignorantia, esse contra filium, cui attribuitur sapientia: & com-
missum ex malitia, esse contra Spiritum sanctum, cui attribui-
tur bonitas. Quod Nauarr. in Enchir. cap. 23. num. 126. annotat;
Addit sextuplex esse peccatum in Spiritum sanctum, propo-
nitque rationem eius quod Matth. 12. dicitur ipsum esse irre-
missibile: non quod non condonetur verè contrito: sed quod
per eius generis peccata abiciantur media quibus habetur
remissio peccatorum. Sunt enim desperatio, qua spes veniæ:
præsumptio, qua timor Domini: impenitentia, qua dolot
præteritorum: obstinatio qua cautio futurorum: impugna-
tio agnitæ veritatis, qua cognitio veritatis abiicitur. De qua
re ex Institutio D. Thomæ 2. 2. quæst. 14.

De peccatis cordis, oris & operis notandum est ex Calet.
1. 2. qu. 72. art. 7. distinctionem qua peccatum in ea distinguitur,
relata: am in cap. Super tribus De peccatis. dist. 1. tribus mo-
dis posse intelligi. Primum, vt sit in species distinctas, & com-
pletas: sicque peccata cordis dici quæ naturæ suæ perficiuntur
in corde, seu interiore actu animæ: vt odium, auaritia. Pecca-
ta oris verò quæ perficiuntur in ore: vt conuulium & menda-
cium. Ac demum peccata operis quæ perficiuntur opere; vt
homicidium, furtum, multa que alia.

Secundò intelligi posse, vt sit in diuersas species incom-
pletas; & ita peccatum cordis dicitur, quod cum natum sit o-
pere compleri, solo consensu committitur, vt turpis cogita-
tio in quam interius consentit quis, absque voluntate perpe-
trandi ipsum opus turpe. Peccatum autem oris dicitur, cum
ad consensum verba adduntur absque executione operis: vt
cum quis oblectatur verbis obscenis, sed non habet propo-
situm implendi opus carnis. Peccatum demum operis di-
citur, cum consentiendo prorumpitur in opus.

Postremò intelligi posse, vt sit in diuersos gradus & quasi
partes eiusdem peccati: quales censentur quæ iam propositæ
sunt species incomplete, quando peccata cordis & oris ex
intentione peccantis ordinantur ad peccatum operis: ita vt
ex eis consistat vna actio in genere moris; vt cum quis pri-
mum cogitat de committenda fornicatione, & deinde verbis
ad id sollicitat mulierem, actandem scelus meditatam opere
complet. Peccatum enim ipsius est vnum in genere moris,
ex D. Thomæ in cit. artic. 7. ad 3. etiam si partes habeat interrup-
tas. Atque ad illud sufficienter declarandum in confessio-
ne, satis est quidem ipsam exprimere per vltimum suum gra-
dum: nempe per opus; dicendo exempli gratia, commisi
fornicationem: non tamen per alios, vt dicendo cogitationē
habui de fornicatione cui consensi: aut sollicitavi mulierem
ad fornicandum. Ratio est quam attigit Nauarr. in Enchir. pra-
lud. 7. num. 24. quod cum in tali peccato opus externum sup-
ponat interiorem voluntatem depravatam, & verba quæ in-
ter hanc & illud intercedere solent: is qui de illo confitetur,
de his quoque implicite confiteri censetur: non autem con-
tra; quia voluntas prava esse potest, tam cum verbis, quam
sine verbis: & tam quæ exeratur, quam quæ non exeratur in
opus.

CAPVT II.

De diuisione peccati in peccatum commissiōnis & in
peccatum omissionis.

S V M M A R I V M.

- 8 Ratio distinctionis peccati in peccatum commissiōnis & in pecca-
tum omissionis.
- 9 Quomodo interdum vtrumque tale peccatum sit eiusdem speciei.
- 10 Omissio duplex, & de qua hic sermo.

- 11 Ordinis quos omisio habet, tum ad actus quos impedit, tum ad eos ex quibus procedit.
- 12 Regula iudicandi quis actus sit causa omissionis mala, & qui per eam vitietur.
- 13 Omisio mala non vitiat actus, qui comitantur quidem ipsius causam, sed non sunt ipsius causa.
- 14 An quando voluntati omittendi impletionem præcepti, causa omissionis superadditur, nouum peccatum committi censetur.
- 15 Quando cum omissione causa illius sit in confessione aperienda.
- 16 Difficultas de tempore quo committitur peccatum omissionis.
- 17 Resolutio difficultatis.
- 18 Excusatur a peccato exterioris omissionis, is quem de precedente interiori peruenit, antequam eadem exterior sequeretur.
- 19 Solutio objectionum in contrarium.
- 20 Ex quibus spectanda sit grauitas peccati omissionis.

8. **C**um peccatum nihil sit aliud, quam legis æternæ transgressio: ac legem æternam transgredi possumus, vel agendo quod ipsa, per præceptum negatiuum declarata, agi vetat: vel non agendo, quod nobis per præceptum affirmatiuum manifestata, agi iubet. Ideo peccata alia commissionis esse dicuntur: nimirum ea quæ sunt transgressiones præceptorum negatiuorum: vt exempli gratia horum Non occides, Non mœchaberis, Non furtum facies. Alia verò esse omissionis: nempe ea quæ sunt transgressiones affirmatiuorum præceptorum: vt De diligendo Deo: De honorandis parentibus: De ieiunanda Quadragesima, & aliorum eiusmodi, quando incumbit necessitas illa seruandi. Quod addo, quia cum præceptum affirmatiuum non obliget (vt loquuntur) ad semper; quo tempore non incumbit necessitas illius implendi, non peccatur peccato omissionis. Inducuntur autem duo ista peccatorum genera, commissionis inquam, & omissionis, per illa verba Matt. 23. Hæc oportuit facere, & illa non omittere.]

9. Neque ea sic inter se pugnant, quin in ratione morum, interdum in vnam speciem conueniant: vt cum proueniunt ex eodem motiuo, eisdemque virtuti & eodem modo opponuntur: velut furtum & omisio restitutionis rei alienæ, ad eandem iniustitiæ speciem pertinent; quia ex eodem motiuo proueniunt; nempe ex cupiditate augendi rem propriam: eisdemque virtuti & eodem modo, per vsurpationem scilicet rei alienæ inuito domino, opponuntur. Atque de peccatis quidem commissionis, nihil speciale occurrit dicendum, quod addatur ad ea quæ ante de peccatis in genere tradita sunt. De peccatis verò omissionis occurrunt quædam specialiter obseruanda.

De peccato omissionis obseruanda.

SECTIO PRIOR.

10. **P**rimum est, duplicem esse omissionem: vnam eius quod quis potest, sed non tenetur facere: alteram, eius quod quis & potest & tenetur facere (prout quisque tenetur illud quod imponitur per præceptum affirmatiuum, quando iudicio viri prudentis, necessitas adest illius implendi) per solam hanc posteriorem constituuntur peccata omissionis. Ratio est, quia vt omisio imputeretur alicui ad peccatum, non sufficit ipsum posse agere illud quod omittit: sed adhaerere vt agere teneatur: prout patet ex eo, quod aliqui Deo imputandum esset ad peccatum, quod omittat impedire perpetrations peccatorum, quas impedire potest. Id autem absurdum est. Itaque si quis videat vincetum protipicentem se ex carcere, nec impediat cum possit; omisio eiusmodi imputatur ei ad peccatum, si custos sit carceris: quia vt potuit, sic tenebatur impedire. Si verò non sit custos carceris, quia non teneretur impedire, talis omisio non imputatur ei ad peccatum: sicut omisio gubernationis nauis (quod est exemplum D. Thoma 1.2. q. 6. art. 3.) ex qua secutum est naufragium: imputatur quidem ei gubernatori qui potuit & tenebatur gubernare; non item ei qui quauis potuerit, non tamen tenebatur.

11. Secundum est: omissionem ipsam, ex qua appellatur peccata omissionis, ordinem habere ad duplicem actum) quo actus nomine intellige non tantum physicam operationem, sed etiam illud omne quod potest habere rationem actus moralis, & cadere sub præceptum, vt manere domi, vel in lecto, armatum esse, & similia, quæ non sunt operationes physice) nempe & ad eum actum ad quem aliquod affirmatiuum

præceptum obligat: siue, quod idem est, ad impletionem alicuius præcepti affirmatiui; hic & nunc obligantis: & ad actum qui causa est liberè omittendi seu non implendi præceptum affirmatiuum, quando est implendum.

Quod quidem aduerte posse dupliciter fieri: vno modo per se & directè: nimirum per actum voluntatis, qui in ipsam omissionem feratur, siue formaliter, vt cum quis nō vult audire factum quando tenetur: siue interpretatiuè; vt cum quis neque vult, neque noluit audire factum: sed commoditatem audiendi sibi oblatam neglexit. Altero modo per accidens & indirectè: hocque rursus dupliciter: priore quidem modo, vt ille actus comitetur omissionem; sicut censetur, quando is est talis, vt cum eo non possit consistere obseruatio præcepti affirmatiui tunc implendi. Exemplum est, cum quis die festo ludit eo tempore quo audiendum est factum. Is enim actus ludendi comitatur omissionem facti; quia cum eo consistere non potuit obseruatio præcepti Ecclesiastici de audiendo sacro, tunc temporis implendi. Posteriore verò modo, vt actus ille antecedit omissionem: prout censetur, cum allaturus est impedimentum agendi, ne ipse impleat præceptum affirmatiuum quando tenetur implere: vt si quis ad multam noctem potet, indeque fiat vt sequenti die dormiat eo tempore quo tenetur audire factum: illa enim potatio facta est potanti impedimentum implendi præceptum de audiendo sacro, quando audire tenebatur.

Tertium est, omissionem iuxta illud iacobi cap. 4. Scienti bonum & non facienti peccatum est illi) sortiri rationem peccati, eo ipso, quod sit priuatio actus quem quis omittit, tunc cum tenetur aliquo præcepto affirmatiuo illum exercere; sicut & commissio peccatum est, eo ipso, quod quis exeret actum à quo abstinere tenetur præcepto negatiuo. Nam quemadmodum præceptum negatiuum violatur perpetratione actus, per illud prohibiti: ita etiam violatur affirmatiuum, omissione actus per ipsum imperati.

Quartum est, omissionem malam efficiere suam malitiam in actum aliqui licitum, à quo ipsa procedit tanquam ex causa. Sic studium, quatenus causa est omissionis facti eo tempore, quo ex præcepto Ecclesiæ audiri debet, peccatum est. Nam aliquid malum esse eo ipso, quod causa est peccati, patet: tum quia communitur ex eo probatur, Deum non causare peccatum; quod aliqui malus esset & peccaret. Tum quia constat vitandas esse occasiones peccatorum, etiam si non essent alias vituperabiles: vt v. g. vitandum esse ingressum in aliquam domum, si futurus sit alibi occasio scandali, aut tibi occasio ruiq; Sic enim D. Palus in cap. 14. epist. ad Rom. & in cap. 8. prioris ad Corinth. damnat eum carnium, alius licitum, per quem proximus scandalizatur. Tum quia circumstantia effectus seu damni secuti, afficit moraliter actum ex quo sequitur. Quare & omisio mala, quæ damnum est spiritale, malitia sua afficiet actum ex quo tanquam ex causa sua procedit. Tum demum quia is qui vult actum aliquem quatenus est causa omissionis, vult etiam, saltem virtute omissionem ipsam: atque adeo vult illam mala voluntate, vt pote se extendente ad aliquid legi æternæ repugnans. Eodem enim affirmatiuo præcepto, quo actus aliquis directè præcipitur: indirectè consequenter prohibentur ea quæ illum tollunt, quando poni debet. Nam vt præceptum obligat, ad seruanda omnia quæ sunt necessaria ad ipsius impletionem, sic & ad vitanda omnia, quæ eandem impletionem, tollunt.

Cæterum ad cognoscendum quis actus, causa sit omissionis, indeq; malus: hæc regula obseruanda est. Illum actum esse talem censendum, qui & per se primò eligitur; & secundum se, incommpossibilis est cum obseruatione illius præcepti, cuius omissionem peccatur. Talis enim vete erit causa omissionis malæ, etiã si alias bonus esset nisi contingeret ipsi esse impletionem præcepti maioris illo, cuius obseruatio committitur: quia tunc non vitaretur ab omissione, sed omissionem à vitio liberaret. Sic quia præceptum maius est de subuenièdo parenti extrema necessitate laboranti, quàm de audienda Missa in die festo: is qui, vt subueniat parenti taliter laboranti, non audit Missa factum in die festo, non peccat.

Actus verò alij qui secundum datè eliguntur cum primatio illo, quem supponimus esse omissionis causam; quia ipsi non sunt similiter causa (vt ex eo patet, quod illis non positus, p-

inde ac positus, virtute solius eius actus quem comitantur, omisso ipsa sequeretur) sialias ex obiecto & circumstantiis, boni sunt; non redduntur mali ex ipsa omissione mala: vt augmento est, quod alioqui suaderi non posset omittenti, vt se in illis occuparet potius, quam maneret omnino otiosus; quod absurdum est. Itaque si aliquis ob frigus, vel aliud eiusmodi, maneat domi quo tempore Missa ei audienda est ex praecepto; interimque dum domi manet, studet ne otiosus sit, vel recitat horas canonicas: mansio quidem mala est, non tamen studium & recitatio horarum canonicarum, illo tempore: quoniam mala omisso non est effectus horum, sicut est illius.

14. Quantum est. Illum, qui post voluntatem praeteritam omittendi impletionemalicuius praeepti, apponit causam ex qua sequitur omisso: committere nouum peccatum: vt Sacerdorem, qui cum antea decreuisset non recitare officium diuinum, proiicit Breviarium suum in fluuium; vnde se reddit impotentem ad recitandum tempore eo quo tenetur, ipsa enim proiectione committit nouum peccatum (siquidem in ea saltem virtualiter renouatur voluntas praua omittendi id ipsum officium) ac peccatum numero distinctum a priore praua voluntate: eiusdem speciei tamen cum ea in genere moris: sicut & propositum occidendi, atque occisio sunt homicidia eiusdem speciei in genere moris. Quod si ex voluntate omittendi officium diuinum, statim abiceret Breviarium in fluuium, abiectione non censetur peccatum distinctum numero, sed vnum (quia non interueniret voluntatis renouatio) inde tamen propterea aggregatum, quod esset voluntas agendi aliquid ex quo sequitur occasio omissionis, quibus officium diuinum omittitur multis diebus. Namque vnus talis actus aequiualebit multis peccatis omissionis numero distinctis, in confessione explicandis: sicut vnus actus quo quis multos homines simul occidit, aequiualebit multis homicidiis numero distinctis.

15. Sextum est. Cum actus qui causa est omissionis, possit ex obiecto suo bonus esse, aut malus, aut indifferens; actum malum ex obiecto suo, censendum esse peccatum ab omissione ita diuersum, vt in confessione debeat simul cum ea exprimi: nec sufficiat dicere exempli gratia. Omisi sacrum die Dominico: sed illius etiam omissionis causa aperienda sit, si fuit actus habens ex obiecto malitiam mortalem, vt habent fornicatio, latrocinium, multique alij. Ratio est, quia ultra malitiam accidentalem, quam contraxit omissione cui dedit causam; habuit essentialem ab obiecto proprio ab eadem omissione independentem. Actum vero ex obiecto suo bonum vel indifferentem, habendum esse peccatum ita conjunctum cum mala omissione, cuius est causa; vt sufficiat hac in confessione expressisse. Ratio est, quia vtriusque malitia sic connexa est, vt posita ea quae est omissionis, statim intelligatur posita ea quae est causa: a qua processit: perinde atque posita malitia actus interioris; vt voluntatis furandi. Vnde sicut ad integritatem confessionis, nihil est opus cum actu exteriori exprimere interiorem: ita nec cum omissione exprimere actum, quem, prout ab ipsa causatum, inficit sua malitia. Quo circa ei qui aliquoties sacrum in die festo omisit vt studeret, satis est dicere. Ego omisi sacrum toties in die festo, nisi forte talem omissionis causam fuisse dicendum esset ad excludendas alias causas de se malas, ex quibus omissionem prouenisse Confessarius videretur conticere. Aut nisi studendi affectus adeo inordinatus fuerit in illo, vt ad quiduis, etiam mortaliter illicitum, determinatus esset potius, quam ad omittendum studium. Inde enim constitueretur in statu hominis animo parati ad peccandum mortaliter: qui animus debet in confessione aperiiri.

Explicatio difficultatis. Quando censeri debeat commissum omissionis peccatum.

SECTIO POSTRIOR.

16. Septimum est: dubium esse quando censeri debeat commissum peccatum omissionis: an dum sit actus qui est illius causa, an vero in eo instanti in quo impletio praeepti committitur. Ad illius autem explicationem aduertendum est, de quo constat apud omnes, nihil esse peccatum nisi voluntarium, dupliciterque aliquid voluntarium esse posse: vno modo in se, & altero in sua causa. Atque duo requiri, vt aliquid sit vo-

luntarium in sua causa: alterum vt praesens sit in ipsa sua causa: alterum, vt qui illud prauidet, possit & teneatur ipsum praesens vitare. Rursus dupliciter aliquid prauideri posse, vno modo formaliter & explicitè; vt dum quis videt ex ebrietate vel alia simili causa imminere sibi periculum non audiendi sacrum, vel occidendi hominem: altero modo virtualiter & implicita: vt cum quis potuit & debuit prauidere aliquid sibi fore causam omissionis (vt posse & debere censetur cum in se expertus est, vel in aliis; eiusmodi omissionem esse, naturam suam talem, vel ex tali causa plurimum se qui solet) non tamen prauidit ex negligentia, aut quia noluit.

Cum igitur haec ita sint, ad propositi dubij explicationem statuitur, peccatum omissionis committi. Tum quando fit actus qui est illius causa: seu quando quis suam culpam adimit sibi facultatem id agendi, ad quod obligatur per praeeptum affirmatiuum. Nam ex parte sua; perinde in eo se habet, ac si ipsa omittit: sicut & is qui videt mulierem ad concupiscendum eam, moechatur eam in corde suo Matth. 5. Tum etiam in eo instanti, in quo necessitas adest implendi illud ipsum praeeptum, nec impletur: sicut peccatum commissiois perpetratur, & cum sit propositum malum, & cum id quod male propositum est, executioni mandatur; vt peccatum homicidij: & cum sit propositum occidendi, & cum occiditur.

Et certe sicut internum propositum committi aliquid contra praeeptum negatiuum, malum est eadem specie malitiae, qua commissio externa: sic propositum omittendi aliquid (internam omissionem vacare possumus) contra praeeptum affirmatiuum, malum est eadem specie malitiae, qua omisso externa: eave qua tunc peccatur, cum actus praeeptus adest debet. Ratio in promptu est: quia cum eodem praeepto, eademque virtute similiter pugnat. Adhaec ille qui suam culpam id facit vnde omisso nata est sequi, habet saltem virtuale propositum omittendi: seu, quod idem est, vult omissionem: si non in se, saltem in sua causa: quod cum satis sit ad rationem peccati, iuxta secundam regulam in lib. 11. cap. 3. ante traditam, peccatum omissionis censendum est commissum non tantum in eo instanti, in quo contingit id omitti ad quod tunc agendum; praeeptum affirmatiuum obligabat: sed tunc etiam, cum illud vnde omisso nata est sequi, fit culpabiliter: prout tunc fieri censetur, cum faciens prauidere potuit & debuit, atque vitare tenebatur, nec vitauit. Nam id quod quis prauidere non potuit, vel vitare non potuit praesens non imputatur illi ad culpam. Pro quo vide quae habentur in seq. cap. ultimo num. 75.

18. Ceterum cum quis sua culpa sibi facultatem agendi adimendo, & per consequens propositum omittendi, habendo, peccat omissione interiori, si antequam omisso exterior sequatur, ipse de interiori praecedente poeniteat, exterior ipsa non habebit rationem peccati: quia opus externum, vel illius priuatio, non est peccatum, nisi interueniat interior voluntas mala, sine qua malitiam mortalem, sicut nec liberationem, habere potest. Vnde vbi abest malitia actus interioris (vt abesse censetur postquam ea absterfa est per poenitentiam) neque exterioris adest potest. Sic Sacerdos qui sua culpa ademit sibi facultatem recitandi officium suum diuinum: vt v. g. negligendo ferre secum Breviarium, cum itinere se committeret: si ipsum talis culpae praecedentis poeniteat, omisso quae post eam poenitentiam sequitur, non imputabitur illi ad peccatum, prout expressit Nauarr. in Enchir. cap. 25. num. 101.

19. Nec est quod quis dicat tale omissionem esse malam propter obligationem praeepti cui repugnat: Nam obligatio praeepti cessat, cum id quod praecipitur redditum est impossibile. Nemo enim potest ad impossibile obligari vt habet regula sexta de reg. iuris in 6. Et autem qui sibi facultatem ademit aliquid agendi, impossibile est illud non omitti e. Si quis instet sufficere, quod libera sua voluntate ante elegerit illud, ex quo erat necessario securus omisso: quando quidem impossibilitas non omittendi, perinde locum habet non absterfa, ac absterfa, per poenitentiam mala voluntate praecedente. Respondendum est: ad rationem peccati non sufficere quodcumque liberum, sed requiri per se actum; quo actus ipse peccati perseveret esse sub voluntate: vt

minimè censetur, non modo cum voluntas ipsa & ab eo, & causa ipsius est auersa: sed etiam cum ad eum articulum ventum est, ut iam amplius non possit reuocare à voluntate, à qua liberè processit. Ita enim pendet peccatum à libertate voluntatis, ut non nisi hac incipiente, aut perseuerante, illud incipere aut perseuerare possit. Et certè si ad peccatum absolute sufficeret, provenire ab eo quod aliquando voluntas liberè elegit; sequeretur eum qui emel alicui liberè venenum propinavit, & per penitentiam reconciliatus est Deo, continenter peccare toto eo tempore quo venenum operatur in eo cui propinatum est: quandoquidem tota ea operatio procedit à dicta propinatione libera. Similiter eum qui sibi per impatientiam vulnus lethale infixit, non posse penitere; quin mors illi imputetur ad peccatum: & sic de huiusmodi aliis, quæ manifestum est nimis dura esse.

Nec refert quod infligens alteri vulnus lethale, etià si peniteat, morte secuta teneatur ad restitutionem, & irregularis efficiatur, sicut alij homicidæ. Non refert, inquam, quoniam præcedens peccatum, sequuto talis effectu, etiam si non imputetur amplius ad culpam; facit tamen delinquentè obnoxium dictis pœnis, sicut & pœnis civilibus.

Postremum est, quod Medina 1. 2. quest. 71. art. 5. dub. ult. proponit, gravitatem peccati omissionis, generaliter, spectandam esse ex obiecto & circumstantiis ipsius: sicut & gravitatem peccati commissionis: ita ut ad illud quoque pertineant quæ in præcedenti libro dicta sunt. Specialiter verò æstimandam esse primò ex actu qui omittitur. Sicut enim omisso simpliciter mala est, ex eo, quod sit privatio boni actus; ita peior esse æstimanda est ex eo, quod sit privatio melioris actus; ut quia melius est diligere Deum quam parentem, peior est ommissio dilectionis Dei, quam parentis.

Secundò ex obligatione exercendi actum qui omittitur: quò enim ea maior fuerit, eò cæteris paribus, gravius erit peccatum omissionis. Sic gravius peccat qui omittit facere illud ad quod tenetur, ex iustitia & ex charitate simul, ut ege- no in extrema necessitate constituto restituere quod ei ablatum fuerit; quam ad quod tenetur solum ex charitate: ut ege- no in ea necessitate subvenire, propria largiendo. Sic etiam cæteris paribus, gravius peccatè est id omittere quàm Superiore districtius præcipitur, quam id quod minus districtè. Nam eo ipso, quod Superior præcipit aliquid cum maiore significatione suæ voluntatis obligandi, eo maior censetur obligatio illud implendi tanquam maiorem obtinens boni rationem. Tertio, ex difficultate quàm quis ab agendo retrahitur. Nam quò minus fuerit talis difficultas, eò cæteris paribus ommissio iudicanda est peccatum esse gravius. Sic ille qui omittit corrigere proximum metuens ne ipsum contristet, gravius censetur peccare eo, qui propter eam omittit, ne ab ipso verberetur.

Postremò ex efficacia voluntatis, quia ommissio quàm quis vult expressè, & formaliter: cæteris paribus peccatum est gravius ea, quam vult tantum interpretatiuè: ut non audire sacrum die festo quia non placet audire, gravius peccatum est, quam non audire ex aliqua negligentia, aut inconsideratione culpabili. Similiter qui ex mera malitia non vult audire gravius peccat quam qui ex aliqua tentatione & perturbati- one vehementiore.

CAPVT III.

De distinctione peccati in mortale & veniale.

SVM MARI VM.

- 1 Peccatum distinguitur in mortale & veniale ex reatu seu obligatione ad penam ex eo sequentem.
- 22 Quomodo peccata mortaliter, finem suum ultimum interpretati- ve constituat in creatura.
- 23 Peccatum mortale puniatur aeternà panà, ob Dei contemptum quem includit.
- 24 Quomodo includat talem contemptum, quodque ipsum non con- tingat peccato veniali.
- 25 Quomodo verum sit peccatum veniale non esse contra legem Dei.
- 26 Peccatum veniale non excludit à regno caelorum, nec à Dei gratia & amicitia.
- 37 Obiectio in cuius solutione docetur qua ratione definitio peccati conveniat veniali.

28 Divisio peccati in mortale & veniale, quomodo analogà, & quo- modo synonyma esse censetur

21. **D**istinctio peccati in mortale & veniale expressa, & va- riis peccatis in exemplum propòsitis declarata habe- tur in cap. Vnum §. Criminiis, distinctè 25. sumitur, ut antè mo- nuimus, ex reatu: qui ut in *Enchir. prolud. 7. num. 25. Nauarrus o- stendit*, non est peccatum: sed obligatio ad penam subeundà, nata ex peccato: quæ cum possit esse aeterna vel temporalis; illud peccatum dicitur mortale, ex quo nascitur obligatio subeundi penam aeternam: veniale verò ex quo subeundi penam solum temporalem. Cur autem mortale ad aeternam & veniale ad temporalem tantum penam obliget, D. Tho- mas 1. 2. qu. 72. art. 5. & 2. 2. qu. 88. art. 1. & qu. 7. de malo art. 1. ali- que Theologi communiter (post Richardum à S. Victore in tractatu de differentia peccati mortalis & venialis) rationem hanc adferunt: quod homo, iuxta illud *Ierem. 2. Duo mala fecit populus meus: me dereliquerunt fontem aquæ vivæ, & foderunt sibi ci- sternas dissipatas quæ continere non valent aquas*, per peccatum mortale, non autem per veniale auertat se à Deo, suo vero fi- ne: & conuertat se ad creaturam; in hac finem suum ultimum interpreta- tiuè constituendo: nimirum eam plus amado quam Deum.

22. Prout scilicet contigit illi in quem cadunt verba Domini *Marth. 10. Qui amat patrem & matrem plus quàm me, non est me dignus* itemque *Iis. de quibus Ioan. 12. dicitur, Dilixe- runt gloriam hominum magis quam gloriam Dei.* Cuius- modi maiorem creaturæ, quam Dei amorem contingere in peccato mortali, hinc patet: quia charitas, seu amor Dei est, ut mandata eius custodiamus 1. *Ioan. cap. 5. Cum ergo in pec- cato contingat transgredi, seu non custodire mandatum Dei, voluntati quæ ipsius repugnat propter creaturam: contingit quoque plus amare creaturam quam Deum: v. pote non ve- tendo huic propter illam displicere: sicut Petrus in gratiam Pauli faciens id, quo se scit displicere Ioanni, ostendit aperte, se plus affici ad Paulum quam ad Ioannem.*

Quod autem id sit interpretatiuè finem suum ultimum in creatura constituere, significatur per illud ad *Phillip. 3. Quorum Deus venter est: & illud quod eius genesis peccatum in cap. 5. Epist. ad Ephes. versu 5. damur tanquam ido- lorum seruitus. Ratione quoque confirmatur: quia cum ne- cesse sit omnem actionem humanam habere aliquem vlti- mum finem, ad quem per illam tendatur; atque per actio- nem qua mortaliter peccatur, ad creaturam tendatur, recedendo à Deo: consequens est, eum qui mortaliter peccat, finem vltimum, non Deum, sed creaturam sibi constituere. Non quidem formaliter: quia non amat creaturam tan- quam bonum omni ex parte sufficiens, neque propter se, & propter quod cætera omni experenda sint; sed tantum inter- pretatiuè: nempe quod cum mortaliter peccans plus amat creaturam quam Deum, ut ante habitum est, ab hocque auer- tens se, ad illam conuertatur: & consequenter ob eandem, verum suum vltimum finem Deum relinquit: meritò inter- pretari possumus quod ipse creaturam sibi pro vltimo fine constituat.*

Ratio differentia inter peccatum mortale & veniale.

23. **C**umque hæc ita sint, satis intelligitur cur peccatū mor- tale, non item veniale ad penam aeternam obliget: nempe quod mortale, non item veniale, includat apertum contemptum Dei: per quem diuina ipsius gratia & amicitia priuamur: ab eoque, in quo summa nostra felicitas consistit, tanquam inimici relictimur puniendi perpetuò tanquam tales (*diuina iustitia ipsius ira exigente*) nisi ei reconciliemur per penitentiam: quæ nulla post hanc vitam datur: adeo ut misera anima mortua, morte primà id est, priuatione diuinæ gratiæ per peccatum mortale, moriatur morte secundà id est, priuatione gloriæ, per condemnationem ad aeternum sup- plicium: quæ quidem mors irreparabilis est omnino, sicut sententia, qua peccator ad eam condemnatur, est omnino ir- reuocabilis.

24. Peccatum autem mortale memoratum contemptum tã ratione auersionis à Deo (quam ideo continet, quod morta- liter peccantes, transgrediendo præcepta diuina, interpre- tatiuè dicant Deo, Recede à nobis sententiam vltimam tua- rum nolimus ex *Iob. cap. 21.*) quam ratione conuersionis

ad crea-